ଅଧ୍ୟାୟ I

ସାଧାରଣ ସମୀକ୍ଷା

1.1 ଓଡ଼ିଶାର ପାର୍ଶ୍ୱଚିତ୍ର

ଭାରତର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ରାଜ୍ୟ, ଓଡ଼ିଶା 30 ଟି ପ୍ରଶାସନିକ ଭୌଗୋଳିକ ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଭକ୍ତ । ଭୌଗୋଳିକ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ଭାରତର ଅଷ୍ଟମ ବୃହତ୍ତମ ରାଜ୍ୟ (1,55,707 ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର) ଯାହା ଦେଶର ମୋଟ କ୍ଷେତ୍ରର 4.87 ପ୍ରତିଶତ ଅଟେ । ଭାରତର 2011 ଜନଗଣନା ଅନୁଯାୟୀ, ଓଡ଼ିଶାର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟା 4.20 କୋଟି (ଏକାଦଶ ବୃହତ୍ତମ ରାଜ୍ୟ) ହୋଇଥିବା ବେଳେ ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ 2.12 କୋଟି (50.48 ପ୍ରତିଶତ) ପୁରୁଷ ଏବଂ 2.08 କୋଟି (49.52 ପ୍ରତିଶତ) ମହିଳା ଅଟନ୍ତି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ଜନସଂଖ୍ୟାର 32.59 ପ୍ରତିଶତ, ଯାହା ଜାତୀୟ ହାର 21.92 ପ୍ରତିଶତ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ଅଟେ । ରାଜ୍ୟର ସାକ୍ଷରତା ହାର 72.90 ପ୍ରତିଶତ ଅଟେ । ***ପରିଶିଷ୍ଟ 1.1*** ରେ ରାଜ୍ୟର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପାର୍ଶ୍ୱଚିତ୍ର ଦିଆଯାଇଛି ।

1.1.1 ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ

ମୋଟ ରାଜ୍ୟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ (ଜିଏସ୍‌ଡିପି) ହେଉଛି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟର ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦିତ ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ସେବାର ମୂଲ୍ୟ । ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥନୀତିର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂଚକ, କାରଣ ଏହା ସମୟକ୍ରମେ ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶସ୍ତରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୀମାକୁ ସୂଚାଏ ।

ଅର୍ଥନୀତିର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଗଠନକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଜିଏସ୍‌ଡିପିରେ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଅବଦାନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଏବଂ ତୃତୀୟ (ଟ୍ରସିଆରି) କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଏ, ଯାହା କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ସେବା କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ସମାନ ।

ତେବେ, ଜିଡିପି ତୁଳନାରେ ମୋଟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମୂଲ୍ୟ (ଜିଭିଏ) ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଅଧିକ ସଠିକ୍ ସୂଚକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ, କାରଣ ଏହା ଟିକସ ଏବଂ ସବ୍‌ସିଡିର ପ୍ରଭାବକୁ ଅଣଦେଖା କରିଥାଏ । ତେଣୁ, ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ, ଉତ୍ତମ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ନୀତି ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଜିଭିଏ ଏବଂ ମୋଟ୍ ରାଜ୍ୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ମୂଲ୍ୟ (ଜିଏସ୍‌ଭିଏ) ତଥ୍ୟର ତୁଳନା କରାଯାଏ ।

ଜିଡିପି ଏବଂ ଜିଭିଏ ତୁଳନାରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଏବଂ ଜିଏସ୍‌ଭିଏର ଧାରା **ସାରଣୀ 1.1** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.1: ଜିଡିପି ଏବଂ ଜିଭିଏ ତୁଳନାରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଏବଂ ଜିଏସ୍‌ଭିଏର ଧାରା (ବର୍ତ୍ତମାନର ମୂଲ୍ୟରେ)

ବର୍ଷ	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
ଭାରତ					
ଜିଡିପି (2011-12 ସିରିଜ୍) (ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)	2,01,03,593	1,98,54,096	2,35,97,399	2,69,49,646	2,95,35,667
ଜିଭିଏ(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)	1,83,81,117	1,82,10,997	2,16,35,584	2,46,59,041	2,67,62,147
ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଜିଡିପିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର (ପ୍ରତିଶତରେ)	6.37	-1.24	18.85	14.21	9.60
ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଜିଭିଏର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର (ପ୍ରତିଶତରେ)	7.02	-0.93	18.81	13.97	8.53
ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଜିଡିପି (ଟଙ୍କାରେ)	1,49,915	1,46,480	1,72,422	1,94,879	2,11,725
ଓଡ଼ିଶା					
ଜିଏସ୍‌ଡିପି (2011-12 ସିରିଜ୍)(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)	5,37,502	5,40,185	6,97,013	7,59,560	8,53,524

ବର୍ଷ	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
ଜିଏସ୍‌ଭିଏ(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)	4,74,482	4,80,842	6,18,522	6,76,899	7,59,729
ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର (ପ୍ରତିଶତରେ)	7.80	0.50	29.03	8.97	12.37
ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଜିଏସ୍‌ଭିଏର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର (ପ୍ରତିଶତରେ)	5.94	1.34	28.63	9.44	12.24
ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଜିଏସ୍‌ଡିପି (ଟଙ୍କାରେ)	1,18,903	1,18,586	1,51,971	1,64,564	1,83,767

ଉତ୍ସ:- ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ

(ଜିଏସ୍‌ଡିପି ପାଇଁ: 2021-22: ଅସ୍ଥାୟୀ ଆକଳନ, 2022-23: ଦ୍ରୁତ ଆକଳନ, 2023-24: ଅଗ୍ରୀମ ଆକଳନ)

(ଜିଡିପି ପାଇଁ: 2022-23: ପ୍ରଥମ ସଂଶୋଧିତ, 2023-24: ଅସ୍ଥାୟୀ ଆକଳନ)

ଅର୍ଥାତ୍ 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ବର୍ତ୍ତମାନର ମୂଲ୍ୟରେ 8,53,524 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ଏବଂ 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଜିଡିପି 2,95,35,667 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଜିଏସ୍‌ଡିପି (ବର୍ତ୍ତମାନ ମୂଲ୍ୟରେ) 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 5,37,502 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ 8,53,524 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ 12.26 ପ୍ରତିଶତ ଯୁଗ୍ମ ବାର୍ଷିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର[1] (ସିଏଜିଆର୍)ରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ରେ ରାଜ୍ୟର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଦେଶର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଜିଡିପି ତୁଳନାରେ 27,958 ଟଙ୍କା (13.20 ପ୍ରତିଶତ) କମ୍ ଥିଲା ।

ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2019-20 ରୁ 2023-24 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଏବଂ ଜିଏସ୍‌ଭିଏର ଧାରା **ରେଖାଚିତ୍ର 1.1** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ରେଖାଚିତ୍ର 1.1: ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର ଓ ଜିଏସ୍‌ଭିଏର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର (ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2019-20 ରୁ 2023-24)

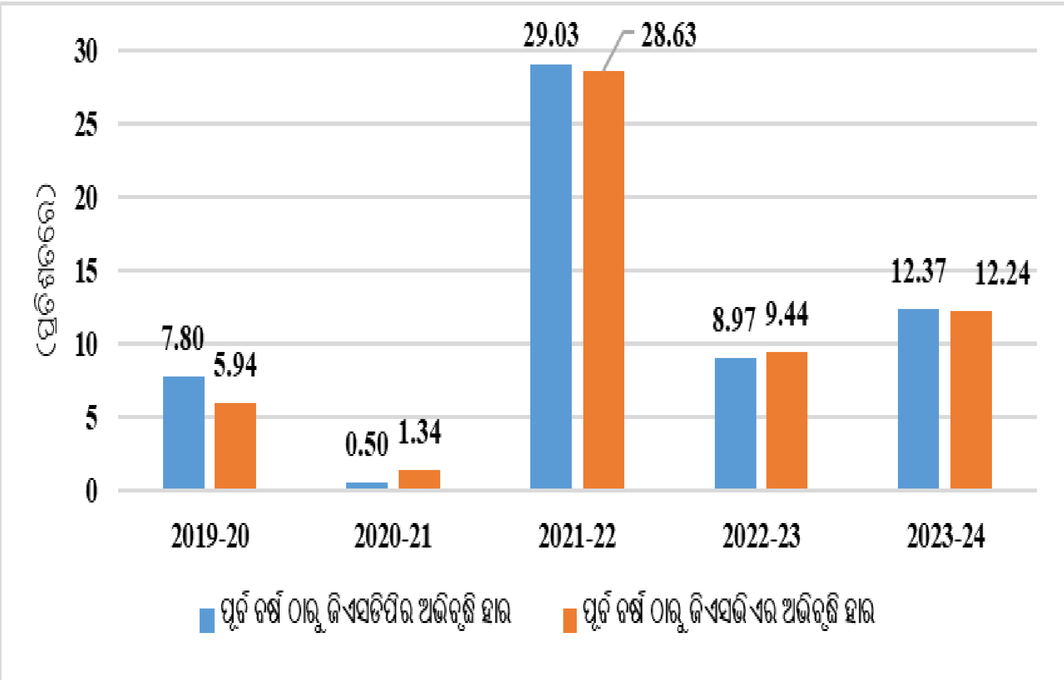

ଉତ୍ସ: ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ:

[1] ଯୌଗିକ ବାର୍ଷିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର=[(ଶେଷ ମୂଲ୍ୟ/ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମୂଲ୍ୟ)$^{(1/\text{ବର୍ଷ ସଂଖ୍ୟା})}$-1]X 100=[(8,53,524 କୋଟି ଟଙ୍କା / 5,37,502 ପ୍ରତିଶତ) $^{(1/4)}$ – 1]X100=12.26 ପ୍ରତିଶତ

ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପିରେ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ **ରେଖାଚିତ୍ର 1.2** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ରେଖାଚିତ୍ର 1.2: ଜିଏସ୍‌ଡିପିରେ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି

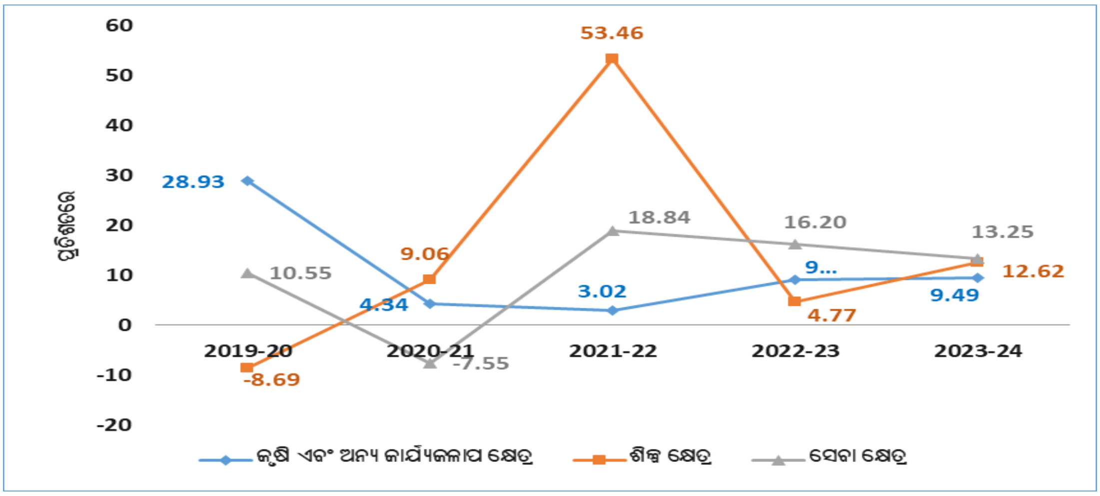

ଉତ୍ସ: ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ, ଭାରତ ସରକାର

ରେଖାଚିତ୍ର 1.2 ଦର୍ଶାଏ ଯେ, ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ରେ, ସେବା କ୍ଷେତ୍ର 13.25 ପ୍ରତିଶତ, ତାପଛକୁ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ର 12.62 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର 9.49 ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିଛି । ଉତ୍ପାଦନ, ଖଣି ଓ ଖାଦାନ ସମ୍ପର୍କିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯୋଗୁଁ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି, ଯାହା ପୂର୍ବ ବର୍ଷ 4.77 ପ୍ରତିଶତ ଥିବା ବେଳେ 2023-24 ରେ ଏହା 12.62 ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ତେବେ, ସେବା କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର 13.25 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା, ଯାହା ପୂର୍ବ ବର୍ଷର 16.20 ପ୍ରତିଶତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତୁଳନାରେ କମ୍ ରହିଛି । ପରିବହନ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସେବା ଭଳି ପ୍ରମୁଖ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ଖରାପ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଯୋଗୁଁ ଏହି ହ୍ରାସ ଘଟିଥାଇପାରେ ।

1.2 ରାଜ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନର ଆଧାର ଏବଂ ଆଭିମୂଖ୍ୟ

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 151 (2) ଅନୁଯାୟୀ, କୌଣସି ରାଜ୍ୟର ହିସାବ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଭାରତର ନିୟନ୍ତ୍ରକ ତଥା ମହାଲେଖାପରୀକ୍ଷକ(ସିଏଜି)ଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ କରାଯିବ, ଯିଏ କି ତାହାକୁ ରାଜ୍ୟର ବିଧାନ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବେ । ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନର ଉପରୋକ୍ତ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ (ଏସ୍‌ଏଫ୍‌ଏଆର୍) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ଦାଖଲ କରାଯାଏ ।

ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ନିୟନ୍ତ୍ରଣାଧୀନ କୋଷାଗାର, କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକ, ଯେଉଁମାନେ ଏହି ହିସାବ ରଖିବା ପାଇଁ ଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ଭାଉଚର, ଚଲାଣ, ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଓ ସହାୟକ ହିସାବ ଇତ୍ୟାଦି ତଥା ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ, ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାର (ଲେଖା ଓ ହକ୍‌ଦାରୀ) ରାଜ୍ୟର ବାର୍ଷିକ ଆର୍ଥିକ ଲେଖା ଏବଂ ବିନିଯୋଜନ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ସଂକଳିତ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାର (ଲେଖା ପରୀକ୍ଷା-I), ଓଡ଼ିଶାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ପକ୍ଷରୁ ଏହି ଲେଖାଗୁଡ଼ିକର ସାଧୀନ ଭାବେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଏ ।

ରାଜ୍ୟର ବିତ୍ତ ଲେଖା ଏବଂ ବିନିଯୋଜନ ଲେଖା ଖାତା ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ପ୍ରତିବେଦନର ମୂଳ ତଥ୍ୟ ଅଟେ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନପ୍ରକାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ:

- ରାଜ୍ୟର ବଜେଟ୍ ଆକଳନ ତୁଳନାରେ ଆର୍ଥିକ ମାନଦଣ୍ଡ ଏବଂ ଆବଣ୍ଟନମୂଳକ ପ୍ରାଥମିକତା ଆକଳନ କରିବା ସହିତ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ନିୟମ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପାଳନର ଫଳପ୍ରଦତା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ
- ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାର (ଲେଖା ପରୀକ୍ଷା-I) ଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ସମୀକ୍ଷାର ଫଳାଫଳ

- ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏବଂ କୋଷାଗାର (ହିସାବ ସହିତ ଏମ୍ଆଇଏସ୍) ନିକଟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତଥ୍ୟ
- ଜିଏସ୍‌ଡିପି ତଥ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପରିସଂଖ୍ୟାନ ଏବଂ
- ଭାରତର ମହାଲେଖା ନିୟନ୍ତ୍ରକ ତଥା ମହାଲେଖା ପରୀକ୍ଷକଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଓ ପଞ୍ଚଦଶ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ (14ତମ ଏବଂ 15ତମ ଏଫ୍‌ସି)ଙ୍କ ସୁପାରିଶ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଥିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ବଜେଟ୍ ପରିଚାଳନା (ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍) ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ 2022 ଏବଂ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ମାର୍ଗଦର୍ଶିକା (ଜିଓଆଇ) ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି । 2024 ଅଗଷ୍ଟ 7 ତାରିଖରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କ ସହ ଏକ ପ୍ରବେଶ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ଏସ୍‌ଏଫ୍‌ଏଆର୍ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥିଲା । 15 ଅକ୍ଟୋବର 2024 ରେ ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କ ସହ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ରିପୋର୍ଟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

1.3 ସରକାରୀ ହିସାବ ଢାଞ୍ଚା ଏବଂ ବଜେଟ୍ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସମୀକ୍ଷା

ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ହିସାବ ଖାତାକୁ ତିନି ଭାଗରେ ରଖାଯାଇଛି:

I. ରାଜ୍ୟର ସଂଗଠିତ ପାଣ୍ଠି (ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 266(1)

ଏହି ପାଣ୍ଠିରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ସମସ୍ତ ରାଜସ୍ୱ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଋଣ (ବଜାର ଋଣ, ବଣ୍ଡ୍, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଋଣ, ଆର୍ଥିକ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କଠାରୁ ଋଣ, ଜାତୀୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଞ୍ଚୟ ପାଣ୍ଠିକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅମାନତ ଇତ୍ୟାଦି) ଭାରତୀୟ ରିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ୱେଜ୍ ଏବଂ ମିନ୍ସ ଅଗ୍ରୀମ ଏବଂ ଋଣ ପରିଶୋଧରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରାପ୍ତ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହି ପାଣ୍ଠିରୁ ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ, ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ଉପାୟ ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବର୍ଗର ବ୍ୟୟ (ଯଥା ସମ୍ବିଧାନିକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦରମା, ଋଣ ପରିଶୋଧ, ଇତ୍ୟାଦି) ରାଜ୍ୟର ସଂଗଠିତ ପାଣ୍ଠି (ଚାର୍ଜ ବ୍ୟୟ) ଉପରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧେଶିତ ଦେୟ ଗଠନ କରେ ଏବଂ ବିଧାନସଭା ଦ୍ୱାରା ଭୋଟ ଅଧୀନରେ ନଥାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ (ଭୋଟ ଖର୍ଚ୍ଚ) ବିଧାନ ସଭା ଦ୍ୱାରା ଭୋଟ ଦିଆଯାଏ ।

II. ରାଜ୍ୟର ଆକସ୍ମିକ ପାଣ୍ଠି (ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 267(2)

ଏହି ପାଣ୍ଠି ଏକ ଅଗ୍ରୀମ ଖାତା ରୂପରେ ଅଛି, ଯାହା ରାଜ୍ୟର ବିଧାନସଭା ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଅଧିନରେ ରଖାଯାଇଛି । ଏହି ପାଣ୍ଠିରୁ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଧୀକୃତ ହୋଇନଥିବା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରୀମ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଏହି ପାଣ୍ଠିରେ ହୋଇଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ରାଜ୍ୟର ସଂଗଠିତ ପାଣ୍ଠି ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ପ୍ରମୁଖ ଶୀର୍ଷକ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ଡେବିଟ୍ କରି ଆପୂର୍ତ୍ତି କରାଯାଇଥାଏ ।

III. ରାଜ୍ୟର ସରକାରୀ ଲେଖା (ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 266(2))

ଉପରୋକ୍ତ ବ୍ୟତୀତ, ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ, ଯେଉଁଠାରେ ସରକାର ବ୍ୟାଙ୍କର୍ କିମ୍ବା ଟ୍ରଷ୍ଟି ଭାବରେ କାମ କରନ୍ତି, ତାହାକୁ ସରକାରୀ ଲେଖାରେ ଜମା କରାଯାଏ ।

କ୍ଷୁଦ୍ର ସଞ୍ଚୟ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟନିଧି ପାଣ୍ଠି, ଜମା (ସୁଧ ବହନ, ସୁଧ ବହନ ନ କରୁଥିବା), ଅଗ୍ରୀମ, ସଂରକ୍ଷିତ ପାଣ୍ଠି (ସୁଧ ବହନ, ସୁଧ ବହନ ନ କରୁଥିବା), ପ୍ରେରଣ (ରେମିଟାନ୍ସ) ଏବଂ ସସ୍‌ପେନ୍ସ ହେଡ୍ (ଉଭୟ ଅସ୍ଥାୟୀ ଶୀର୍ଷ, ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ବୁକିଂ ପାଇଁ ପଡ଼ି ରହିଥିବା) ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଉପଲବ୍ଧ ନିଟ୍ ନଗଦ ବାଲାନ୍ସ ମଧ୍ୟ ସରକାରୀ ଲେଖା ଅଧିନରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ସରକାରୀ ଖାତା ବିଧାନସଭା ଦ୍ୱାରା ଭୋଟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ ।

ବଜେଟ୍ ଦସ୍ତାବିଜ୍

ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 202 ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରତି ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଆନୁମାନିକ ଆୟ ଏବଂ ଖର୍ଚ୍ଚର ବିବରଣୀ ରାଜ୍ୟର ବିଧାନସଭା ଗୃହରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି 'ବାର୍ଷିକ ଆର୍ଥିକ ବିବରଣୀ' ମୁଖ୍ୟ ବଜେଟ୍ ଦସ୍ତାବିଜ୍‌କୁ ଗଠନ କରେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନ ଧାରା 112 (2) ଅନୁଯାୟୀ ରାଜସ୍ୱ ଖାତାରେ ହେଉଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ଠାରୁ ଅଲଗା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ।

ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି ଗୁଡ଼ିକରେ ଟିକସ ରାଜସ୍ୱ (ନିଜସ୍ୱ ଟିକସ ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଟିକସ/ ଶୁଳ୍କର ଅଂଶ), ଅଣ-ଟିକସ ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁଦାନକୁ ନେଇ ରାଜସ୍ୱ ଆୟ ଗଠିତ ।

ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟୟରେ ସରକାରଙ୍କ ସମସ୍ତ ବ୍ୟୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଭୌତିକ କିମ୍ବା ଆର୍ଥିକ ସମ୍ପତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହା ସରକାରୀ ବିଭାଗ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସେବାର ସ୍ୱାଭାବିକ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ହେଉଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚ, ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଋଣ ଉପରେ ସୁଧ ଦେୟ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ସହାୟକ ଅନୁଦାନ (ଯଦିଓ କିଛି ଅନୁଦାନ ସମ୍ପତ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ) ସହିତ ଜଡ଼ିତ ବ୍ୟୟ ।

ପୁଞ୍ଜି ପ୍ରାପ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା:

- **ଋଣ ପ୍ରାପ୍ତି:** ବଜାର ଋଣ, ବଣ୍ଡ, ଆର୍ଥିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଋଣ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଋଣ ଏବଂ ଅଗ୍ରୀମ ଇତ୍ୟାଦି; ଏବଂ
- **ଅଣ-ଋଣ ପ୍ରାପ୍ତି:** ବିନିଯୋଗରୁ ଆୟ, ଋଣର ଅସୁଲିରୁ ଏବଂ ଅଗ୍ରୀମ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପୁଞ୍ଜିଗତ ବ୍ୟୟ ମଧ୍ୟରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣରେ ବ୍ୟୟ, କୋଠା, ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ଉପକରଣ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ଉଦ୍ୟୋଗ (ପିଏସ୍‌ୟୁ) ର ଅଂଶଧନରେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ଉପରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।
ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଏହି ହିସାବିତ ବର୍ଗୀକରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉଭୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ	କାର୍ଯ୍ୟର ବୈଶିଷ୍ଟ	ବର୍ଗୀକରଣ
ସିଜିଏ ଦ୍ୱାରା ମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ଲଘୁ ଶୀର୍ଷକ ତାଲିକାରେ ମାନ୍ୟତା	କାର୍ଯ୍ୟ (ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି/ବିଭାଗ)	ମୁଖ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ ଅଧିନସ୍ଥ ଅନୁଦାନ (4- ଅଙ୍କ)
	ଉପ-କାର୍ଯ୍ୟ	ଉପ-ମୁଖ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ ଅଧିନସ୍ଥ ଅନୁଦାନ (2- ଅଙ୍କ)
	କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ	ଲଘୁ ଶୀର୍ଷକ (3- ଅଙ୍କ)
ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ବାକି ଥିବା ନମନୀୟତା	ଯୋଜନା	ଉପ ଶୀର୍ଷକ (2- ଅଙ୍କ)
	ଉପ-ଯୋଜନା	ବିସ୍ତୃତ ଶୀର୍ଷକ (2- ଅଙ୍କ)
	ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରକୃତି/ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ	ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ (ଦରମା, ଲଘୁ କାମ ଇତ୍ୟାଦି (2- ଅଙ୍କ)

କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ବର୍ଗୀକରଣ ବିଭାଗ, କାର୍ଯ୍ୟ, ଯୋଜନା କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ଖର୍ଚ୍ଚର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ସୂଚିତ କରେ । ଅର୍ଥନୈତିକ ବର୍ଗୀକରଣ ଏହି ଦେୟଗୁଡ଼ିକୁ ରାଜସ୍ୱ, ପୁଞ୍ଜି ଋଣ ଇତ୍ୟାଦି ଭାବରେ ସଂଗଠିତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ଏବଂ 4 ଅଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରମୁଖ ଶୀର୍ଷକର ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କରେ ଥିବା ସଂଖ୍ୟାକରଣର ତର୍କ ଦ୍ୱାରା ହାସଲ କରାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି 0 ଏବଂ 1 ପାଇଁ, ରାଜସ୍ୱ ଖର୍ଚ୍ଚ 2 ଏବଂ 3 ପାଇଁ ଇତ୍ୟାଦି । ଅର୍ଥନୈତିକ ବର୍ଗୀକରଣ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଶୀର୍ଷକରେ ଏକ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସଂଖ୍ୟା ଏବଂ ବିତରଣ ଦ୍ୱାରା ହାସଲ କରାଯାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଯେତେବେଳେ 'ବେତନ' ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ ହେଉଛି ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟୟ, 'ନିର୍ମାଣ' ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ ହେଉଛି ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟୟ । ବଜେଟ୍ ଦଲିଲ୍ ଗୁଡ଼ିକରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ ହେଉଛି ଆବଣ୍ଟନର ପ୍ରାଥମିକ ଏକକ । ସରକାରୀ ହିସାବର ଢାଞ୍ଚା ***ପରିଶିଷ୍ଟ 1.2*** ଏବଂ **ରେଖାଚିତ୍ର *1.3*** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ରେଖାଚିତ୍ର 1.3: ସରକାରୀ ହିସାବର ଗଠନ

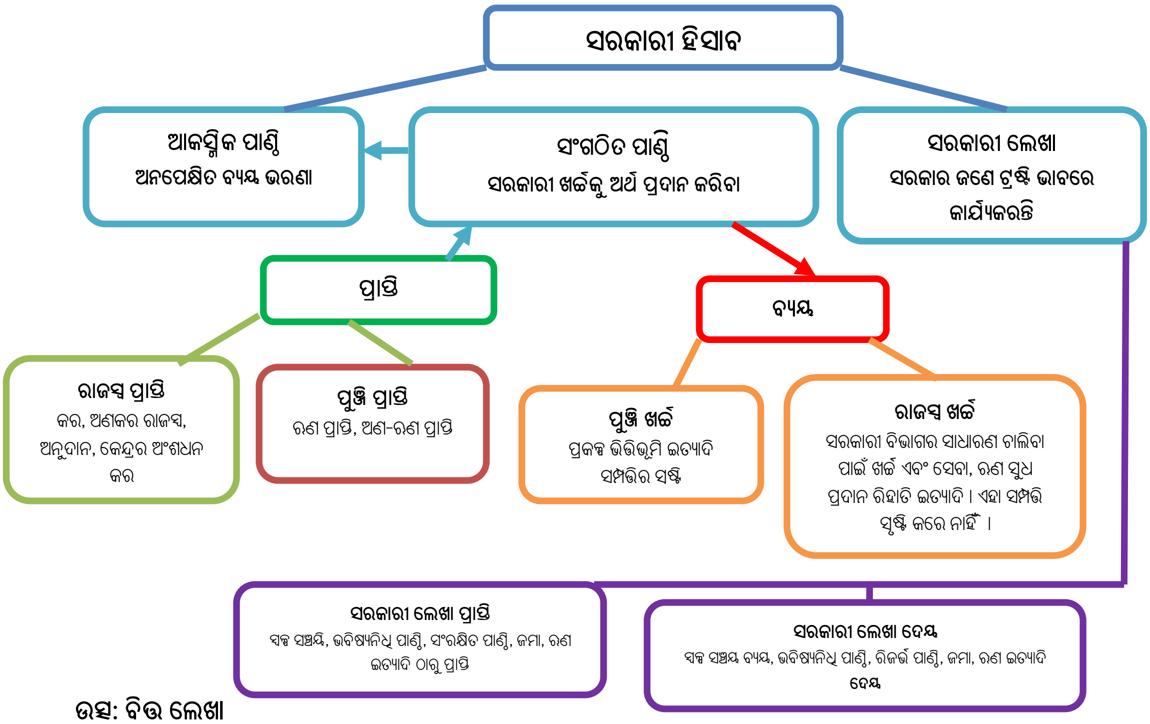

ଉତ୍ସ: ବିତ୍ତ ଲେଖା

ସରକାରୀ ଋଣ ଏବଂ ସରକାରୀ ବୋଝ:

ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ "ସରକାରୀ ଋଣରେ" ବଜାର ଋଣ, ସଂସ୍ଥାଗତ ଋଣ, ଜାତୀୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଞ୍ଚୟ ପାଣ୍ଠି (ଏନ୍‌ଏସ୍‌ଏସ୍‌ଏଫ୍) କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଭୂତି, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଋଣ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ ଶୀର୍ଷକଗୁଡ଼ିକ 6003 ଏବଂ 6004-ସରକାରୀ ଋଣ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇଛି ।

ଏହାବ୍ୟତୀତ, ସରକାରୀ ଲେଖା ଅନ୍ତର୍ଗତ 'କ୍ଷୁଦ୍ର ସଞ୍ଚୟ, ଭବିଷ୍ୟନିଧି ପାଣ୍ଠି ଇତ୍ୟାଦି', 'ସଂରକ୍ଷିତ ପାଣ୍ଠି' ଏବଂ 'ଜମା ଓ ଅଗ୍ରୀମ' ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାରବାର ଏପରି ଅଟେ ଯେ, ସରକାର ପ୍ରାପ୍ତ ଟଙ୍କା ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ରାଶି ଆଦାୟ କରିବାକୁ ଦାବି ରଖନ୍ତି । ସରକାରୀ ଲେଖା ଅନ୍ତର୍ଗତ 'ରେମିଟାନ୍ସ' ଏବଂ 'ସସ୍‌ପେନ୍ସ' ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାରବାର ଆଡଜଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ଶୀର୍ଷକ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଏବଂ ଏଥିରେ କୋଷାଗାର ଏବଂ ମୁଦ୍ରା ତୀଯୋରୀ ମଧ୍ୟରେ ନଗଦ ଟଙ୍କା ପଠାଇବା ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଆକାଉଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ସର୍କଲ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଇତ୍ୟାଦି କାରବାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଏହି ପ୍ରତିବେଦନରେ, "ସରକାରୀ ଋଣ" ମୁଖ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ 8001 ରୁ 8554 ଅନ୍ତର୍ଗତ "କ୍ଷୁଦ୍ର ସଞ୍ଚୟ, ଭବିଷ୍ୟନିଧି ପାଣ୍ଠି" ଇତ୍ୟାଦି "ସଂରକ୍ଷିତ ପାଣ୍ଠି" ଏବଂ "ଜମା ଏବଂ ଅଗ୍ରୀମ" ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦେଣ ନେଣକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ସହିତ ମୁଖ୍ୟ ଶୀର୍ଷକ 6003 ଏବଂ 6004 ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦେଣ ନେଣକୁ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

ବଜେଟ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା

ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 202 ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟର ରାଜ୍ୟପାଳ, ବାର୍ଷିକ ଆର୍ଥିକ ବିବରଣୀ ରୂପରେ ବର୍ଷକ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଆୟ ଏବଂ ବ୍ୟୟର ଏକ ବିବରଣୀ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥାନ୍ତି । ଧାରା 203 ଅନୁଯାୟୀ, ଅନୁଦାନ/ ବିନିଯୋଜନ ପାଇଁ ଦାବୀ ରୂପରେ ଏକ ବିବରଣୀ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଏ ଏବଂ ଏହାର ଅନୁମୋଦନ ପରେ, ଧାରା 204 ଅନୁଯାୟୀ ସଂଗଠିତ ପାଣ୍ଠିରୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ରାଶି ବିନିଯୋଜନ ପାଇଁ ବିନିଯୋଜନ (ଆପ୍ରୋପ୍ରିଏସନ୍) ବିଲ୍ ବିଧାନ ସଭାରେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥାଏ । କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ଏକାଧିକ ସଂଗଠିତ ବଜେଟ ରହିଛି- ଶିଶୁ ବଜେଟ୍, କୃଷି ବଜେଟ୍, ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀ (ଏସ୍‌ସି/ଏସ୍‌ଟି) ବଜେଟ୍, ଭିନ୍ନକ୍ଷମ ବଜେଟ ଇତ୍ୟାଦି ଉପ-ବଜେଟ ହୋଇପାରେ ।

ରାଜ୍ୟ ବଜେଟ୍ ମାନୁଆଲ ବଜେଟ୍ ତିଆରି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥାଏ ଏବଂ ବଜେଟ୍ ଅଟକଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଏବଂ ଏହାର ବ୍ୟୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ନଜର ରଖିବାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ମାର୍ଗ ଦର୍ଶନ ଦେଇଥାଏ । ବଜେଟ୍ ର ସମୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବଜେଟ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପଦକ୍ଷେପର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାର ଫଳାଫଳ, ଏହି ପ୍ରତିବେଦନର **ଅଧ୍ୟାୟ–III** ରେ ସବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

1.3.1 ଆର୍ଥିକ ଛବି

ସାରଣୀ 1.2 ରେ 2022-23 ଏବଂ 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ବାସ୍ତବ ଆର୍ଥିକ ଫଳାଫଳ ଗୁଡ଼ିକର ବିବରଣୀ ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ଯାହା କି 2023-24 ବର୍ଷର ବଜେଟ୍ ଆକଳନ(ବିଇ) ଏବଂ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.2: ଆର୍ଥିକ ଛବି

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

କ୍ର.ସଂ.	ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ	2022-23 ବାସ୍ତବ	2023-24 ବି.ଇ.	2023-24 ବାସ୍ତବ	ବି..ଇ ର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରତିଶତ	ଜିଏସ୍‌ଡିପି ର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରତିଶତ
1	ରାଜସ୍ୱ କର (କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଟିକସର ସ୍ଥାନାନ୍ତରଣ ସମେତ)	89,543	99,251	1,05,571	106.37	12.37
i.	ନିଜସ୍ୱ ରାଜସ୍ୱ ଟିକସ	46,554	53,000	54,427	102.69	6.38
ii.	କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସରକାରଙ୍କ କର/ ଶୁଳ୍କର ଭାଗ	42,989	46,251	51,144	110.58	5.99
2	ଅଣ ରାଜସ୍ୱ ଟିକସ	42,720	52,500	53,011	100.97	6.21
3	ଅନୁଦାନ ଏବଂ ଅଂଶଦାନ	18,199	32,749	21,011	64.16	2.46
4	**ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ (1+2+3)**	**1,50,462**	**1,84,500**	**1,79,593**	97.34	21.04
5	ଋଣ ଓ ଅଗ୍ରୀମର ଅସୁଲି	832	870	559	64.25	0.07
6	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
7	କରଜ ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଦାୟ*	15,219	25,844	14,743	57.05	1.73
8	**ପୁଞ୍ଜିଗତ ପ୍ରାପ୍ତି(5+6+7)**	**16,051**	**26,714**	**15,302**	57.28	1.79
9	**ମୋଟ ପ୍ରାପ୍ତି(4+8)**	**1,66,513**	**2,11,214**	**1,94,895**	92.27	22.83
10	**ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟୟ**	**1,31,006**	**1,57,761**	**1,48,832**	94.34	17.44
11	ସୁଧ ଦେୟ	5,502	7,241	5,181	71.55	0.61
12	ପୁଞ୍ଜି ଖର୍ଚ୍ଚ	33,349	50,813	43,273	85.16	5.07
13	ଋଣ ଓ ଅଗ୍ରୀମ	2,158	2,640	2,790	105.68	0.33
14	**ମୋଟ ବ୍ୟୟ(10+12+13)**	**1,66,513**	**2,11,214**	**1,94,895**	92.27	22.83
15	**ରାଜସ୍ୱ ବଳକା/ ନିଅଣ୍ଟ (4-10)**	**19,456**	**26,739**	**30,761**	115.04	3.60
16	**ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ(-)/ବଳକା(+) {(4+5+6)-14}**	**(-)15,219**	**(-)25,844**	**(-)14,743**	57.05	(-)1.73
17	**ପ୍ରାଥମିକ ନିଅଣ୍ଟ(-)/ବଳକା(+) (16+11)**	**(-)9,717**	**(-)18,603**	**(-)9,562**	51.40	(-)1.12

ଉତ୍ସ: ଆର୍ଥିକ ହିସାବ ଏବଂ ବଜେଟ ଏକ ଝଲକରେ

** କରଜ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେୟ: ନିଟ୍ ସରକାରୀ ଋଣ (ଆଦାୟ-ବଣ୍ଟନ) + ନିଟ୍ ଆକସ୍ମିକ ପାଣ୍ଠି + ନିଟ୍ ସରକାରୀ ହିସାବ (ଆଦାୟ-ବଣ୍ଟନ) + ପୂର୍ବ ଜମା ଓ ଶେଷ ଜମାର ନିଟ୍ ।*

ଏହିପରି, 2023-24 ବର୍ଷରେ ରାଜ୍ୟର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ପୂର୍ବବର୍ଷ ତୁଳନାରେ 19.36 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲେ ହେଁ ବଜେଟ୍ ଆକଳନ ତୁଳନାରେ 4,907 କୋଟି ଟଙ୍କା (2.66 ପ୍ରତିଶତ) ହ୍ରାସ ପାଇଲା । ଋଣ ଏବଂ ଅଗ୍ରୀମ ଆଦାୟ ପୂର୍ବବର୍ଷ ତୁଳନାରେ 273 କୋଟି ଟଙ୍କା (832 କୋଟି ଟଙ୍କା) କମ୍ ଥିଲା ଏବଂ ବଜେଟ୍ ଆକଳନ ତୁଳନାରେ 311 କୋଟି ଟଙ୍କା କମ୍ ରହିଲା ।

2023-24 ରେ ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟୟ ଏବଂ ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟୟ ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଯଥାକ୍ରମେ 13.61 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ 29.76 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ତେବେ, ମୋଟ୍ ବ୍ୟୟ ବଜେଟ୍ ଆକଳନ ଠାରୁ 7.73 ପ୍ରତିଶତ (16,319 କୋଟି ଟଙ୍କା) ହ୍ରାସ ପାଇଛି ।

1.3.2 ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଆର୍ଥିକ ବୋଝର ଛବି

ସରକାରୀ ହିସାବରେ ସରକାରଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ଏବଂ ଖର୍ଚ୍ଚରୁ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଆକଳନ କରାଯାଏ । ***ପରିଶିଷ୍ଟ 1.3*** ରେ ପୂର୍ବ ବର୍ଷର ଅନୁରୂପ ସ୍ଥିତି ତୁଳନାରେ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2024 ସୁଦ୍ଧା ଏଭଳି ଋଣ ବୋଝ ଏବଂ ସମ୍ପତ୍ତିର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଋଣ, ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଋଣ ଏବଂ ଅଗ୍ରୀମ, ସରକାରୀ ଲେଖାରୁ ପ୍ରାପ୍ତି ଏବଂ ସଂରକ୍ଷିତ ପାଣ୍ଠି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ସମ୍ପତ୍ତିରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଋଣ ଓ ଅଗ୍ରୀମ ଏବଂ ନଗଦ ବଳକା ଅର୍ଥ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । 2022-23 ଏବଂ 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସମ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସ୍ଥିତି **ସାରଣୀ 1.3** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.3: ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଆର୍ଥିକ ବୋଝର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସ୍ଥିତି

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

ଆର୍ଥିକ ବୋଝ					ସମ୍ପତ୍ତି				
		2022-23	2023-24	ବୃଦ୍ଧି/ ହ୍ରାସର ପ୍ରତିଶତ			2022-23	2023-24	ବୃଦ୍ଧି/ ହ୍ରାସର ପ୍ରତିଶତ
ସଂଗଠିତ ପାଣ୍ଠି									
କ	ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଋଣ	45,531.68	50,985.33	11.98	କ	ସ୍ଥିର ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ମୋଟ୍ ପୁଞ୍ଜି	2,35,759.68	2,79,033.06	18.35
ଖ	ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଋଣ ଓ ଅଗ୍ରୀମ*	18,373.34	21,808.04	18.69	ଖ	ଋଣ ଓ ଅଗ୍ରୀମ	10,511.25	12,742.11	21.22
ଆକସ୍ମିକ ପାଣ୍ଠି		400	400	--			0	274.34	
କ	ସ୍ୱଳ୍ପ ସଞ୍ଚୟ, ଭବିଷ୍ୟନିଧି ପାଣ୍ଠି	24,755.72	23,955.45	(-)3.23	କ	ବିଭାଗୀୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ ଅଗ୍ରୀମ	18.18	18.23	0.28
ଖ	ଜମା	19,781.94	25,430.26	28.55	ଖ	ଟଙ୍କା ପଇଠ	44.63	18.05	(-)59.56
ଗ	ସଂରକ୍ଷିତ ପାଣ୍ଠି	39,398.13	50,168.01	27.34	ଗ	ସସ୍ପେନ୍ସ ଓ ବିବିଧ	--	--	--
ଘ	ସସ୍ପେନ୍ସ ଓ ବିବିଧ ଅବଶେଷ	482.60	332.05	(-)31.20	ଘ	ରୋକଡ଼ ଅବଶେଷ (ଧାର୍ଯ୍ୟ ପାଣ୍ଠିର ବିନିଯୋଗକୁ ନେଇ)	45,440.22	54,805.37	20.61
ଙ	ବିବିଧ ପୁଞ୍ଜି ପ୍ରାପ୍ତି	698.15	698.15	0.00					
ଚ	ଖର୍ଚ୍ଚ ଉପରେ ଅଧିକ ପରିମାଣର ସଂଗୃହିତ ପ୍ରାପ୍ତି	1,42,352.40	1,73,113.87	21.61					
	ମୋଟ୍	2,91,773.96	3,46,891.16	18.89		ମୋଟ୍	2,91,773.96	3,46,891.16	18.89

ଉତ୍ସ: ସଂପୃକ୍ତ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକର ବିତ୍ତ ଲେଖା

** ପଛକୁ ପଛ ଋଣ 10,252 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21: 3,822 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2021-22: 6,430 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ*

1.4 ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିରତା: ନିଅଣ୍ଟ ଏବଂ ମୋଟ ଋଣର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ

ଯେତେବେଳେ ସରକାର ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ବାବଦରେ ଆଦାୟ ଠାରୁ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଏହାର ନିଅଣ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ସରକାରୀ ନିଅଣ୍ଟକୁ ଭରଣା କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ରହିଛି ।

ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟକୁ ଋଣ ଦ୍ୱାରା ଭରଣା କରାଯାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଋଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ । ନିଅଣ୍ଟ ଏବଂ ଋଣର ଧାରଣା ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ । ନିଅଣ୍ଟକୁ ଏକ ପ୍ରବାହ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରେ, ଯାହା ଋଣର ପରିମାଣକୁ ବଢାଇଥାଏ । ଯଦି ସରକାର ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଋଣ ନେବା ଜାରି ରଖନ୍ତି ତେବେ ଏହା ଋଣର ଭଣ୍ଡାରକୁ ବଢାଇଥାଏ ଏବଂ ସୁଧ ମାଧ୍ୟମରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏହି ସୁଧ ପଇଠ ନିଜେ ଋଣର ଅଂଶୀଦାର ହୋଇଥାଏ ।

ସରକାରୀ ଋଣ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ଉପରେ କମ୍ ବ୍ୟବହାରର ବୋଝ ପକାଇଥାଏ, କାରଣ ସରକାର ବର୍ତ୍ତମାନ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ବଣ୍ଡ୍ ପ୍ରଦାନ କରି ଋଣ କରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଟିକସ ବୃଦ୍ଧିକରି କିମ୍ବା ଖର୍ଚ୍ଚ ହ୍ରାସ କରି ଭବିଷ୍ୟତରେ ବଣ୍ଡ୍ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ ପାରନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ସରକାରଙ୍କ ଋଣ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ସଞ୍ଚୟ.କୁ ହ୍ରାସ କରିଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପୁଞ୍ଜି ଗଠନ ଏବଂ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଯେତିକି ହ୍ରାସ ପାଇଥାଏ, ସେତିକି ଋଣ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ଉପରେ 'ବୋଝ' ଭାବେ କାମ କରିଥାଏ ।

ଯାହାହେଉ, ଯଦିଓ ସରକାରୀ ନିଅଣ୍ଟ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସଫଳ ହୁଏ, ତେବେ ଆୟ ଅଧିକ ହେବ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଅଧିକ ସଞ୍ଚୟ ହେବ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ସରକାର ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ଅଧିକ ଋଣ ନେଇପାରିବେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଯଦି ସରକାର ଭିତ୍ତିଭୂମି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ କରନ୍ତି, ତେବେ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ଭଲ ହୋଇପାରିବେ, ଯଦି ଏହିପରି ନିବେଶ ଉପରେ ରିଟର୍ଣ୍ଣ, ସୁଧ ହାର ଠାରୁ ଅଧିକ ହୁଏ । ଉତ୍ପାଦନର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃତ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରାଯାଇ ପାରିବ । ତେବେ, ଋଣକୁ ବୋଝ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇଁ ଋଣର ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ସମଗ୍ର ଅର୍ଥନୀତିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି (ଜିଏସ୍‌ଡିପି) ଦ୍ୱାରା ଆକଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଟିକସ ବୃଦ୍ଧ କିମ୍ବା ଖର୍ଚ୍ଚ କମ୍ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ନିଅଣ୍ଟ ହ୍ରାସ କରାଯାଇପାରିବ । ତେବେ ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ହ୍ରାସ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତମ ଯୋଜନା ଏବଂ ଉତ୍ତମ ପ୍ରଶାସନ ମାଧ୍ୟମରେ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଅଧିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରି ଏହା ହାସଲ କରାଯାଇପାରିବ ।

ରାଜସ୍ୱ ନିଅଣ୍ଟକୁ ଦୂର କରିବା, ବିତ୍ତୀୟ ନିଅଣ୍ଟ ଏବଂ ସାମଗ୍ରୀକ / ବକେୟା ଋଣକୁ ଏକ ଗ୍ରହଣୀୟ ସ୍ତରକୁ ହ୍ରାସ କରିବା, ଉନ୍ନତ ଋଣ ପରିଚାଳନା, ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ମଧ୍ୟମକାଳୀନ ଢାଞ୍ଚାରେ ସ୍ୱଚ୍ଛତାର ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଆର୍ଥିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ବଜେଟ୍ ପରିଚାଳନା (ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍) ଅଧିନିୟମ ପାରିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ରାଜ୍ୟ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମ ଗୁଡ଼ିକ ନିଅଣ୍ଟ ମାପ ଏବଂ ଋଣ ସ୍ତର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିବା ପରିମାଣଗତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

ବିତ୍ତୀୟ ସ୍ଥିରତା, ସରକାରଙ୍କ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଧିକ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଏବଂ ମଧ୍ୟମ କାଳୀନ ବିତ୍ତୀୟ ଢାଞ୍ଚାରେ ବିତ୍ତୀୟ ନୀତି ପରିଚାଳନା ସହିତ ରାଜସ୍ୱ ନିଅଣ୍ଟକୁ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବା ଏବଂ ସ୍ଥାୟୀ ଋଣ ପରିଚାଳନାକୁ ବିତ୍ତୀୟ ପରିଚାଳନା ଏବଂ ବିତ୍ତୀୟ ସ୍ଥିରତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ମଇ 2005 ରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର, ଓଡ଼ିଶା ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମ 2005 ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଫେବୃଆରୀ 2012 ରେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ତ୍ରୟୋଦଶ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ (13ତମ ଏଫ୍‌ସି) ଙ୍କ ସୁପାରିଶ କ୍ରମେ ଓଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମରେ ସଂଶୋଧନ କରି ଓଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ (ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ 2012 ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ, ଯାହା ଆଧାରରେ 2010-11 ରୁ 2014-15 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ବିତ୍ତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ (14ତମ ଏଫ୍‌ସି) ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହାର ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମରେ ସଂଶୋଧନ କରି ବିତ୍ତୀୟ ନିଅଣ୍ଟ ଉପରେ ଆଇନଗତ ନମନୀୟ ସୀମା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ ଏବଂ ବାର୍ଷିକ ବଜେଟ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ଏକାଧିକ ନୂତନ ପୁଞ୍ଜି କାର୍ଯ୍ୟ ମଞ୍ଜୁରୀ ଉପରେ ଏକ ବୈଧାନିକ ନମନୀୟ ସୀମା ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଚାଲୁଥିବା ପୁଞ୍ଜିଗତ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ଜମା ହେବ ନାହିଁ ।

ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦୁର୍ବଳ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ ଉଦ୍ୟୋଗ ଗୁଡ଼ିକର ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି, ଅଫ୍ ବଜେଟ୍ ଋଣ ଏବଂ କ୍ଷତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ରାଜ୍ୟର ଋଣ ସ୍ଥିତିର ଆକଳନ କରିବା ପାଇଁ ବଜେଟ୍ ସମୁଦାୟ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସରକାରୀ ଋଣକୁ ଏକାଠି କରିବା, ବିଶ୍ଲେଷଣ ଏବଂ ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ଟେମ୍ପଲେଟ୍ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ । ଆର୍ଥିକ ପରିଚାଳନା ଆଇନକୁ ଅଧିକ ସୁଦ୍ଧି ଏବଂ ବୈଧତା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଏହା ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 293(1) ଅନୁଯାୟୀ ଋଣର ସୀମା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଦାୟିତ୍ୱତା ଆଇନ ସହିତ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏଫ୍ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗଙ୍କ ସୁପାରିଶ ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର 2016 ମସିହା ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ଏଫ୍ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମରେ ସଂଶୋଧନ କରିଥିଲେ । 2015-16 ରୁ 2019-20, ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ଉପରେ ବୈଧାନିକ ନମନୀୟ ସୀମା ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ତିନି ପ୍ରତିଶତ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ପୂର୍ବ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଋଣ ଓ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଅନୁପାତ 25 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ କିମ୍ବା ସମାନ ଥିଲେ ଏବଂ ପୂର୍ବ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି ସହିତ ସୁଧ ପ୍ରଦାନର ଅନୁପାତ 10 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ କିମ୍ବା ସମାନ ଥିଲେ, ଧାର୍ଯ୍ୟ ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ଅତିରିକ୍ତ 0.50 ପ୍ରତିଶତ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ପଞ୍ଚଦଶ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ (15ତମ ଏଫ୍‌ସି) ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାର 2021 ମସିହା ମଇ ମାସରେ ନିଜର ଏଫ୍ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମରେ ସଂଶୋଧନ କରିଥିଲେ । ବିତ୍ତୀୟ ନିଅଣ୍ଟ ଉପରେ ବୈଧାନିକ ନମନୀୟ ସୀମା ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ତିନି ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଅତିରିକ୍ତ ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଶତ ନିଃସର୍ତ୍ତ ଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ସଂସ୍କାର ଅଧିନରେ ଥିଲା, ଯାହା କି ଏଥିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ପରେ, ତିନି ପ୍ରତିଶତ କିମ୍ବା ସମୟ ସମୟରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମତି ଅନୁଯାୟୀ ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ଥିଲା । 2020-21 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଅତିରିକ୍ତ ଏକ ପ୍ରତିଶତ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସଂସ୍କାର ଉପରେ ସର୍ତ୍ତମୂଳକ ଥିଲା :

(i) ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏକ ରାସନ କାର୍ଡ ସିଷ୍ଟମର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ
(ii) ବ୍ୟବସାୟ କରିବାର ସହଜତାରେ ସଂସ୍କାର ଆଣିବା
(iii) ସହରୀ ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍ଥା/ ଉପଯୋଗୀ ସଂସ୍କାର ଏବଂ
(iv) ଶକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ର ସଂସ୍କାର.

ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂସ୍କାରର ଭାର ହେଉଛି ଜିଏସ୍‌ଡିପି ର 0.25 ପ୍ରତିଶତ, ମୋଟ ଏକ ପ୍ରତିଶତ । ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏଫ୍ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମର ସଂଶୋଧନ କରିଥିଲେ । 2021-22 ରୁ 2024-25 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ବୈଧାନିକ ନମନୀୟ ସୀମା ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ତିନି ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ଅତିରିକ୍ତ 0.50 ପ୍ରତିଶତ ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା କି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୟ ସମୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବିତରଣ କମ୍ପାନୀ (ଡିସ୍‌କମ୍) ରେ ଶକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ର ସଂସ୍କାର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ ସାପେକ୍ଷ ଥିଲା ।

ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2019-20 ରୁ 2023-24 ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ଏଫ୍ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ ସଫଳତା **ସାରଣୀ** 1.4 ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.4: ରାଜ୍ୟ ଏଫ୍ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନୁପାଳନ

ଆର୍ଥିକ ପରିମାପ	ଅଧିନିୟମରେ ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ	ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ ସଫଳ (ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)				
		2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
ରାଜସ୍ୱ ନିଅଣ୍ଟ (-) / ବଳକା (+) (ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)	ରାଜସ୍ୱ ବଳକା	2,430	9,076	43,471	19,456	30,761[2]
		✓	✓	✓	✓	✓

[2] ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଡିଟ୍ ସମାୟୋଜିତ୍ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଆତଜଷ୍ଟ ହୋଇଛି 25,692 କୋଟି ଟଙ୍କା ।

ଆର୍ଥିକ ପରିମାପ	ଅଧିନିୟମରେ ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ	ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ ସଫଳ (ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)				
		2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ (-) / ବଳକା (+) (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ପ୍ରତିଶତ)	3 ପ୍ରତିଶତ *(5 ପ୍ରତିଶତ 2020-21 ପାଇଁ)*	-3.50	-1.81	2.96	-2.00	-1.73[3]
		×	✓	✓	✓	✓
ଜିଏସ୍‌ଜିପିକୁ ସମୁଦାୟ ବକେୟା[4] ଋଣର ଅନୁପାତ(ପ୍ରତିଶତରେ)	25 ପ୍ରତିଶତ	23.46	22.02[5]	15.77	13.39	14.39
		✓	✓	✓	✓	✓
ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ସୁଧ ଦେୟ	15 ପ୍ରତିଶତ	5.97	6.36	4.14	3.66	2.88
		✓	✓	✓	✓	✓
ରାଜ୍ୟର ନିଜସ୍ୱ ରାଜସ୍ୱ ସହିତ ଦରମା ଅନୁପାତ	80 ପ୍ରତିଶତ	44.39	39.34	24.86	27.36	26.17
		✓	✓	✓	✓	✓
ପ୍ରାଥମିକ ବଳକା ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ପ୍ରତିଶତରେ	2 ପ୍ରତିଶତ	-2.37	-0.58	3.87	-1.28	-1.12
		×	×	✓	×	×

ଉତ୍ସ: ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକର ବିତ୍ତ ଲେଖା

ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ଏକ ପ୍ରତିଶତ ହିସାବରେ ପ୍ରାଥମିକ ବଳକା ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ ବିଗତ ଦୁଇ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2022-24 ରେ ସମସ୍ତ ଆର୍ଥିକ ମାନଦଣ୍ଡ ହାସଲ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ମଧ୍ୟମ କାଳୀନ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା (ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପି) ରେ 2024 ରେ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ମାନଦଣ୍ଡର ଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଚଳିତ ବର୍ଷର ବାସ୍ତବତା ସହିତ ତୁଳନା କରିବା, 15ତମ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ରାଜ୍ୟ ବଜେଟରେ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ତୁଳନା **ସାରଣୀ 1.5** ରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.5: 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ ଆର୍ଥିକ ଏଗ୍ରିଗେଟ୍‌ସ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ ସଫଳତାର ବିବରଣୀ

ଆର୍ଥିକ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ	15 ତମ ଅର୍ଥ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ	ବଜେଟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ/ ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ଟି	ପ୍ରକୃତ	ଭିନ୍ନତା (ପ୍ରତିଶତରେ)	
				15ତମ ଏଫ୍‌ସି ଲକ୍ଷ୍ୟ	ବଜେଟରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ
ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଜିଏସ୍‌ଡିପି (ପ୍ରତିଶତ)	2.78	3.10	3.60[6]	(+) 0.82	(+) 0.50
ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ/ ଜିଏସ୍‌ଡିପି (ପ୍ରତିଶତ)	3.00	3.00	1.73[7]	(+) 1.27	(+) 1.27
ସମୁଦାୟ ବକେୟା ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ଜିଏସ୍‌ଡିପି (ପ୍ରତିଶତ)	31.80	13.10	14.39[8]	(+) 17.41	(-) 1.29

ଉତ୍ସ: 15ତମ ଏଫ୍‌ସିର ସୁପାରିଶ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ମଧ୍ୟମ କାଳୀନ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା 2023-24 ଏବଂ ବିତ୍ତ ଲେଖା ।
ଟିପ୍ପଣୀ (+) ସଫଳତାକୁ ସୂଚିତ କରେ ଏବଂ (-) ଅଣ-ସଫଳତା କିମ୍ବା କମ୍ ସଫଳତାକୁ ସୂଚିତ କରେ, ବଳକା ଅଙ୍କ (+) ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।
ଟିପ୍ପଣୀ: ଅତିରିକ୍ତ ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ଲସରେ ଦେଖାଯାଇଛି

---

3 *ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଡିଟ୍ ବିତ୍ତୀୟ ନିଅଣ୍ଟ ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ପ୍ରତିଶତ ହିସାବରେ 1.80 ପ୍ରତିଶତ ଅଟେ ।*

4 *ସମୁଦାୟ ବକେୟା ଦେୟ: 1,22,837 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଋଣ: 50,985 କୋଟି ଟଙ୍କା + ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେୟ: 82,104 କୋଟି ଟଙ୍କା - ପଛକୁ ପଛ ଋଣ: 10,252 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଯାହା ଏହାର ଉତ୍ସରୁ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପରିଶୋଧ କରାଯିବ ନାହିଁ ।*

5 *ପଛକୁ ପଛ ଋଣ କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ 2020-21 ରେ 3,822 କୋଟି ଟଙ୍କା, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଗ୍ରହଣ ଜିଏସ୍‌ଟି କ୍ଷତିପୂରଣ ଭରଣା ପାଇଁ, ଯାହା ଏହାର ଉତ୍ସରୁ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପରିଶୋଧ କରାଯିବ ନାହିଁ ।*

6 *ପୋଷ୍ଟ ଅଡିଟ୍ ଆଡଜଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 3 ପ୍ରତିଶତ ।*

7 *ପୋଷ୍ଟ ଅଡିଟ୍ ଜିଏସ୍‌ଡିପି 1.80 ପ୍ରତିଶତ ଭାବରେ ସମାୟୋଜିତ୍ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଆଡଜଷ୍ଟ କରିଛି ।*

8 *ଜିଏସ୍‌ଟି କ୍ଷତିପୂରଣ ଅଭାବ ବଦଳରେ ଭାରତ ସରକରଙ୍କ ଠାରୁ ମିଳିଥିବା 10,252 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପଛକୁ ପଛ ଋଣକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ (2020-21 ରେ 3,822 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ 2021-22 ରେ 6,430 କୋଟି ଟଙ୍କା) ।*

ଓଡ଼ିଶା ଏଫ୍ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମ 2005 ଅନୁଯାୟୀ, ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପି ବିବରଣୀରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଆର୍ଥିକ ସୂଚକାଙ୍କ ପାଇଁ ତିନି ବର୍ଷର ଗତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ, ଯେଉଁଥିରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଅନୁମାନଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ରହିଛି । ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପିରେ କରାଯାଇଥିବା ଆକଳନ ତୁଳନାରେ ବାସ୍ତବତା, **ସାରଣୀ 1.6** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.6: ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ପାଇଁ ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପିରେ ଆକଳନ ତୁଳନାରେ ବାସ୍ତବତା

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

କ୍ର.ସଂ.	ଆର୍ଥିକ ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ	ପ୍ରକ୍ଷେପଣ ଏମ ଟିଏଫ୍‌ପି ଅନୁଯାୟୀ	ପ୍ରକୃତ (2023-24)	ଭିନ୍ନତା (ପ୍ରତିଶତରେ)
1	ରାଜସ୍ୱ ଟିକସ (କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଟିକସ ହସ୍ତାନ୍ତର ସମେତ)	99,251	1,05,571	6.37
i.	ନିଜସ୍ୱ ଟିକସ ରାଜସ୍ୱ	53,000	54,427	2.69
ii.	କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଟିକସର ଅଂଶ	46,251	51,144	10.58
2	ରାଜ୍ୟର ଅଣ ଟିକସ ରାଜସ୍ୱ	52,500	53,011	0.97
3	ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁଦାନ	32,749	21,011	-35.84
4	**ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି (1+2+3)**	**1,84,500**	**1,79,593**	-2.66
5	**ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟୟ**	**1,57,761**	**1,48,832**	-5.66
6	**ରାଜସ୍ୱ ନିଅଣ୍ଟ (-) / ବଳକା(+) (4-5)**	**26,739**	**30,761**	15.04
7	**ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ (-) / ବଳକା (+)**	**(-)25,844**	**(-)14,743**	-42.95
8	ଋଣ-ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଅନୁପାତ(ପ୍ରତିଶତରେ)	13.10	14.39[9]	9.85
9	ବର୍ତ୍ତମାନର ମୂଲ୍ୟରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଅଭିବୃଦ୍ଧି (ପ୍ରତିଶତ)	12.50	12.37	-1.04

ଉତ୍ସ: ମଧ୍ୟମ ମିଆଦି ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା 2023 ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ବିତ୍ତ ଲେଖା 2023-24

ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁଦାନରେ 35.84 ପ୍ରତିଶତ କମ୍ ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପିରେ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିବା ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତିର ସ୍ତର ହାସଲ କରିବାରେ ସରକାର ଅସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ବାସ୍ତବ ଟିକସ ରାଜସ୍ୱ ଆକଳନ ଠାରୁ 6.37 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଥିଲା, ଯାହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଉଛି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କରର ଅଂଶ (10.58 ପ୍ରତିଶତ) ପୂର୍ବାନୁମାନ ଠାରୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପିରେ ଆକଳନ ଅପେକ୍ଷା 5.66 ପ୍ରତିଶତ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ସରକାର ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପିରେ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିବା ସ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଋଣ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ଅନୁପାତକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରି ନଥିଲେ ।

---

[9] *ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2020-21 ରୁ 2022-23 ମଧ୍ୟରେ ଜିଏସ୍‌ଟି କ୍ଷତିପୂରଣ ଅଭାବ ବଦଳରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ମିଳିଥିବା 10,252 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପଛକୁ ପଛ ଋଣକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ରାଜ୍ୟ ତାହାର ଉତ୍ସରୁ ପରିଶୋଧ କରିବା ନାହିଁ ।*

ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2019-20 ରୁ 2023-24 ମଧ୍ୟରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ସହିତ ନିଅଣ୍ଟ ପରିମାପକର ଧାରା ଗୁଡ଼ିକ **ରେଖାଚିତ୍ର 1.4** ଉପସ୍ଥାପନା କରେ ।

ରେଖାଚିତ୍ର 1.4: ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2019-20 ରୁ 2023-24 ମଧ୍ୟରେ ଜିଏସ୍‌ଡିପି ସହିତ ନିଅଣ୍ଟ/ ବଳକାର ଧାରା

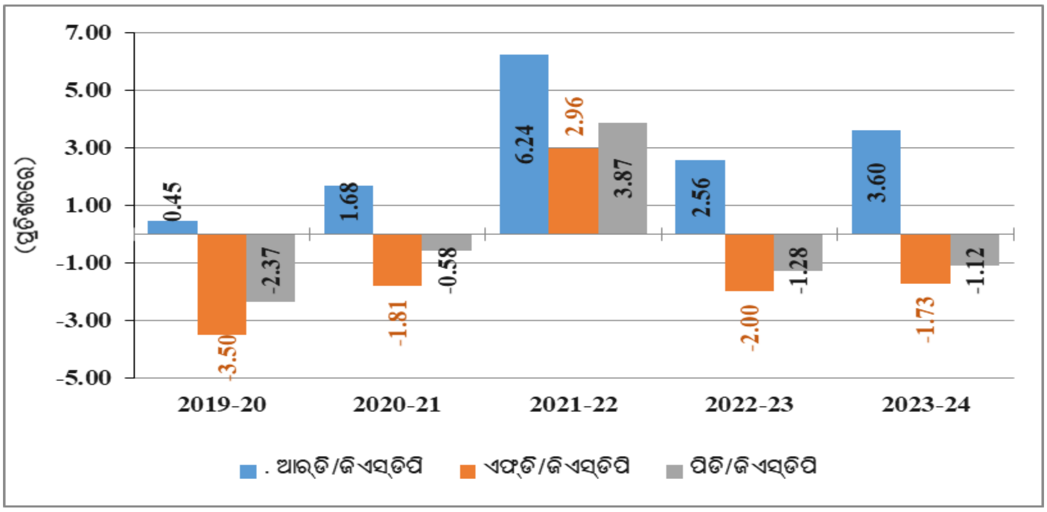

ଉତ୍ସ: ସମ୍ପୃକ୍ତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ବିତ୍ତ ଲେଖା

- **ରାଜସ୍ୱ ବଳକା:** ରାଜସ୍ୱ ଖର୍ଚ୍ଚ ଉପରେ ରାଜସ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତି ଗୁଡ଼ିକର ଅତିରିକ୍ତତାକୁ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା କୁହାଯାଏ । 2008-09 ସୁଦ୍ଧା ରାଜସ୍ୱ ନିଅଣ୍ଟ ଶୂନକୁ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମ 2005 ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ । ତେବେ, 2005-06 ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟ 481 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ହାସଲ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେବେ ଠାରୁ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ରାଜ୍ୟ ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୋଇଛି । ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2022-23 (19,456 କୋଟି ଟଙ୍କା) ତୁଳନାରେ 2023-24 ରେ ରାଜ୍ୟର ରାଜସ୍ୱ ବଳକା (30,761 କୋଟି ଟଙ୍କା) ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି (58.11 ପ୍ରତିଶତ) । ରାଜସ୍ୱ ଓ ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟୟ ମଧ୍ୟରେ ଭୁଲ୍ ବର୍ଗୀକରଣ ଏବଂ ରିଜର୍ଭ ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ଜମାକୁ ସୁଧ ନଦେବା, ଜାତୀୟ ପେନସନ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା (ଏନ୍‌ପିଏସ)ରେ ଅଳ୍ପ ଅବଦାନ, ବୋର୍ଡର ଆକାଉଣ୍ଟକୁ ଶ୍ରମ କଲ୍ୟାଣ ସେସ୍ ହସ୍ତାନ୍ତର ନକରିବା, ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍ଥାକୁ ଜମି ରାଜସ୍ୱ ସେସ୍ ହସ୍ତାନ୍ତର ନ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ୱଷ୍ଟ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖିବା ପରେ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ପରିମାଣ 25,692 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 3 ପ୍ରତିଶତ) ଥିବା ବେଳେ 5,069 କୋଟି ଟଙ୍କା ହ୍ରାସ ପାଇଛି ।

- **ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ:** ଯାହା ରାଜ୍ୟର ମୋଟ୍ ଋଣ, ଅର୍ଥାତ୍ ଏହାର ମୋଟ୍ ସମ୍ବଳ ବ୍ୟବଧାନକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରେ, ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ରେ 14,743 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 1.73 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା, ଯାହା କି ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2022-23 ରେ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ 15,219 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ରେ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟକୁ ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 3 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଏହାର ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍(ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ 2022 ଏବଂ ଏମ୍‌ଟିଏଫ୍‌ପି ଆକଳନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ହୋଇଥିଲା । ରିଜର୍ଭ ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ଜମାକୁ ସୁଧ ନଦେବା, ଏନପିଏସରେ ଅଳ୍ପ ଅବଦାନ, ବୋର୍ଡ ଆକାଉଣ୍ଟକୁ ଶ୍ରମ କଲ୍ୟାଣ ସେସ୍ ହସ୍ତାନ୍ତର ନକରିବା, ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍ଥାକୁ ଜମି ରାଜସ୍ୱ ସେସ୍ ହସ୍ତାନ୍ତର ନ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ୱଷ୍ଟ ଆର୍ଥିକ ବୋଝକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖିବା ପରେ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ 15,404 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 1.80 ପ୍ରତିଶତ) କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ତଥାପି ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା ।

- **ପ୍ରାଥମିକ ନିଅଣ୍ଟ:** ଅଣ-ଋଣ ପ୍ରାପ୍ତି ତୁଳନାରେ ପ୍ରାଥମିକ ବ୍ୟୟ (ମୋଟ ବ୍ୟୟ ସୁଧ ଦେୟକୁ ଛାଡି) ର ଅଧିକତାକୁ ସୂଚିତ କରେ । ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ରେ ପ୍ରାଥମିକ ନିଅଣ୍ଟ 9,562 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 1.12 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା, ଯାହା ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2022-23 ରେ 9,717 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 1.28 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା ଏବଂ ଜିଏସ୍‌ଡିପିର ଦୁଇ ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଥମିକ ବଳକା ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ (ସଂଶୋଧନ) ଅଧିନିୟମ 2021 ରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ

ହୋଇଥିବା ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାରେ ରାଜ୍ୟ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲା । ତେବେ, ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2021-22 ରେ 26,969 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରାଥମିକ ବଳକା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 3.87 ପ୍ରତିଶତ) ରହିଛି ।

1.5 ସମୀକ୍ଷା ପର ନିଅଣ୍ଟ

ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଆର୍ଥିକ ସୂଚକାଙ୍କ ଯଥା ନିଅଣ୍ଟ, ଋଣ ଏବଂ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିର ସୀମା ଇତ୍ୟାଦିର ଅନୁପାଳନ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟୟକୁ ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟୟ ଭାବରେ ଭୁଲ ବର୍ଗୀକରଣ କରିବା ଏବଂ ଅଫ୍ ବଜେଟ୍ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତି ଯୋଗୁଁ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ପ୍ରଭାବିତ ହୁଏ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ସ୍ୱଷ୍ଟ ଆର୍ଥିକ ବୋଝକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖିବା, ସଂଗଠିତ ପାଣ୍ଠିରେ ସେସ୍/ ରାଜସ୍ୱ ଜମା ନକରିବା, କମ୍ ଅବଦାନ ନୂତନ ପେନ୍‌ସନ୍ ଯୋଜନାରେ ଋଣ ଶୋଧନ ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ରିଡେମ୍ପସନ୍ ପାଣ୍ଠି ଇତ୍ୟାଦିରେ ମଧ ରାଜସ୍ୱ ଓ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ଆକଳନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ । ବାସ୍ତବ ନିଅଣ୍ଟ ସଂଖ୍ୟାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ରାଜସ୍ୱ ଖର୍ଚ୍ଚ/ ପୁଞ୍ଜି ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ/ କିମ୍ବା ଏପରି କୌଣସି ଭୁଲ ବର୍ଗୀକରଣର ପ୍ରଭାବକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ଏବଂ ଏଭଳି ଅନିୟମିତତାର ପ୍ରଭାବକୁ ଓଲଟା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ସମୀକ୍ଷାରେ ପରେ ନିଅଣ୍ଟରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ **ସାରଣୀ 1.7** ରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 1.7: ସମୀକ୍ଷା ପର ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

ବିଶେଷ	ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ(କମ୍ ଦର୍ଶାଇବା(-) / ଅଧିକ ଦର୍ଶାଇବା (+))	ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ(କମ୍ ଦର୍ଶାଇବା (+) / ଅଧିକ ଦର୍ଶାଇବା (-))	ଅନୁଚ୍ଛେଦ ପ୍ରସଙ୍ଗ
ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ ପୁଞ୍ଜି ବ୍ୟୟ ମଧ୍ୟରେ ଭୁଲ୍ ବର୍ଗୀକରଣ	(+) 4,564.63	--	2.4.2.1
ସୁଧ ବହନ କରୁଥିବା ରିଜର୍ଭ ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ଜମାରେ ସୁଧ ଜମା ନ କରିବା ହେତୁ	(+) 305.83	(+) 305.83	2.6.1
ଜାତୀୟ ପେନ୍‌ସନ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ କମ୍ ସରକାରୀ ଅବଦାନ	(+) 23.49	(+) 23.49	2.4.1.2
ଆକସ୍ମିକ ପାଣ୍ଠିକୁ ପରିଶୋଧ ନହେବା	(+) 117.87	(+) 274.34	2.5
ଆଦାୟ ହୋଇଥିବା ଶ୍ରମ କଲ୍ୟାଣ ସେସ୍‌କୁ ବୋର୍ଡଙ୍କ ଖାତାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ନକରିବା	(+) 2.26	(+) 2.26	2.6.2.6
ଭୂ- ରାଜସ୍ୱ ସେସ୍ ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍ଥାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର ନହେବା	(+) 54.85	(+) 54.85	2.3.2.2
ମୋଟ୍ ପ୍ରଭାବ	**(+)5,068.93**	**(+) 660.77**	

ଉତ୍ସ: ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ବିତ୍ତୀୟ ହିସାବର ସମୀକ୍ଷା

ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ 2023-24 ରେ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ଯଥାକ୍ରମେ 30,761 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିରେ 3.60 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ 14,743 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 1.73 ପ୍ରତିଶତ) ଥିଲା ଯାହା **ରେଖାଚିତ୍ର 1.4** ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ଯଦି ଉପରୋକ୍ତ କାରବାରକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଏ, ତେବେ ପ୍ରକୃତ ରାଜସ୍ୱ ବଳକା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ନିଅଣ୍ଟ ଯଥାକ୍ରମେ 25,692 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 3 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ 15,404 କୋଟି ଟଙ୍କା (ଜିଏସ୍‌ଡିପିର 1.80 ପ୍ରତିଶତ) ହେବ । ତେବେ, ଏହି ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବେ ବି ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ।

1.6 ସମୀକ୍ଷା ପରେ ସମୁଦାୟ ବକେୟା ରାଶି

ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଥିକ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ବଜେଟ୍ ପରିଚାଳନା ଅଧିନିୟମ 2005 ଅନୁଯାୟୀ "ମୋଟ୍ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ" ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସଂଗଠିତ ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ସରକାରୀ ହିସାବ ଅଧୀନରେ ଋଣ, ଯାହା ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 266 ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ବକେୟା ଋଣ/ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ଗୁଡ଼ିକ **ସାରଣୀ 1.8** ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ସାରଣୀ 1.8: 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2024 ସୁଦ୍ଧା ବକେୟା ଋଣ/ ଆର୍ଥିକ ବୋଝର ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ

ଆର୍ଥିକ ହିସାବ ଅନୁଯାୟୀ ଋଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ	ପରିମାଣ (ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)
ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଋଣ (କ)	**50,985.33**
ସୁଧ ବହନ କରୁଥିବା ବଜାର ଋଣ	16,401.31
କ୍ଷତିପୂରଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବଣ୍ଡ୍	0.28
ଅନ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଋଣ ଇତ୍ୟାଦି	29,823.43
କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଜାତୀୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ସଞ୍ଚୟ ପାଣ୍ଠିକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସିକ୍ୟୁରିଟିପ୍ରଦାନ	4,760.31
କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଋଣ ଏବଂ ଅଗ୍ରୀମ (ଖ)	**11,556.04**
ଅଣ ଯୋଜନା ଋଣ	6.10
ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ପାଇଁ ଋଣ	2,165.01
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ	19,636.93
ଜିଏସ୍‌ଟି କ୍ଷତିପୂରଣ ବଦଳରେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ କମ୍ ପଛକୁ ପଛ ଋଣ	(-)10,252
ସାର୍ବଜନୀନ ହିସାବ ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ (ଗ)	**60,295.60**
କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂଚୟ, ଭବିଷ୍ୟନିଧି ପାଣ୍ଠି ଇତ୍ୟାଦି	23,955.45
ଜମା	25,430.26
ସଂରକ୍ଷିତ ପାଣ୍ଠି	10,909.89
ସମୁଦାୟ (କ+ଖ+ଗ)	**1,22,836.97**

ଉତ୍ସ: ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ବିତ୍ତୀୟ ହିସାବ

ଏହିପରି, 2023-24 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ରାଜ୍ୟର ସାମଗ୍ରିକ ବକେୟା ଋଣ/ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ 1,22,836.97 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ଯାହା ଜିଏସ୍‌ଡିପିର (8,53,524 କୋଟି ଟଙ୍କା) 14.39 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ଏଫ୍‌ଆର୍‌ବିଏମ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ (25 ପ୍ରତିଶତ) ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ।